

ДО МЕТОДИКИ ВИЗНАЧЕННЯ ЛІХЕНОФІЛЬНИХ ГРИБІВ

Микола В. Пірогов

Анотація. У роботі висвітлено значення морфолого-анатомічних досліджень для вивчення ліхенофільних грибів та наведені приклади необхідності застосування анатомічних ознак у процесі визначення цих грибів.

Ключові слова: ліхенофільні гриби, анатомія

Львівський національний університет імені Івана Франка, вул. Грушевського 4, 79005, Львів, Україна; nikola.pirogov@gmail.com

Лишайником називають стабільну, здатну до довготривалого самопідтримання асоціацію гриба (т.з. мікобіонту) та водорості і/чи ціанобактерії (т.з. фотобіонту) (Kirk *et al.* 2008). Часом, на лишайниках або у них як паразити, парасимбіонти або сапрофіти розвиваються інші гриби (неліхенізовані або ліхенізовані), які називають ліхенофільними (Kirk *et al.* 2008). Ліхенофільні гриби належать до відділів Ascomycota та Basidiomycota, а також до групи анаморфних грибів.

У процесі дослідження ліхенофільних грибів надзвичайно важливими є як зовнішні морфологічні ознаки, які дозволяють виявити ці гриби, так і анатомічні, які є найбільш важливими при їх визначенні.

Дослідження ліхенофільних грибів варто розпочинати із зовнішнього огляду лишайників. Цей перший огляд дозволяє виявити нетипові, не властиві даному виду лишайника, зміни у зовнішньому вигляді, такі як деформація частин слані, зміна забарвлення і навіть почорніння слані чи плодових тіл, поява незвичайних виростів і структур тощо. Під час первинного огляду не можливо одразу і точно визначити ліхенофільний грибок, оскільки подібні морфологічні деформації лишайника можуть спричинити гриби різних родів і навіть вищих таксономічних груп. Для встановлення його видової приналежності необхідно застосовувати анатомічні методи. Наприклад, деякі види родів *Arthonia* Ach. та *Stigmidium* Trevis. викликають почорніння апотеціїв лишайників роду *Lecanora* Ach., причому диск однаковою мірою чорніє та інколи стає більш опуклим, ніж для цього виду лишайника характерно. У цьому випадку розмежувати між собою роди *Arthonia* та *Stigmidium* дозволяють анатомічні дослідження

уражених апотеціїв леканор: рід *Arthonia* має відкриті аскокарпи – апотецієподібні, види роду *Stigmidium* мають напівзакриті аскокарпи – перитецієподібні.

Деякі види родів *Phaeospora* Hepp ex Stein та *Muellerella* Hepp ex Müll. Arg. формують плодові тіла типу перитеціїв, які є морфологічно схожими, на поверхні споріднених накипних лишайників. Роздиференціювати роди *Phaeospora* та *Muellerella* можна за структурою асків та структурою і кількістю аскоспор. Обидва роди мають перитецієподібні аскокарпи. Види роду *Phaeospora* мають темні, 4(-5)-клітинні аскоспори, які розвиваються у сумках по 6-8, а види роду *Muellerella* мають численні (64-128 спор в аску), темні, двоклітинні аскоспори.

Деякі види родів *Lichenocodium* Petr. & Syd., *Phoma* Sacc. та *Vouauiomyces* Dyko & D. Hawksw. формують структури нестатевого розмноження, пікнідії, у середині апотеціїв видів роду *Lecanora*, а на поверхні лишайника ці гриби помітні у вигляді чорних опуклих плям. Роди *Lichenocodium*, *Phoma* та *Vouauiomyces* відрізняються структурою пікнідій, формою, розміщенням та забарвленням конідій. Так, види роду *Lichenocodium* мають темні, круглі чи майже круглі конідії, а види родів *Phoma* та *Vouauiomyces* мають безбарвні паличкоподібні конідії. Для розмежування останніх двох родів використовують такі анатомічні ознаки, як форму краю конідій, розміщення конідій на конідієносцях та структуру і форму самих конідієносців.

Отже, у трьох наведених прикладах розмежувати вказані роди між собою дозволяють саме анатомічні ознаки, такі як анатомічна структура уражених лишайників, будова органів розмноження грибів і т.п.

Використані джерела

KIRK P.M., CANNON P.F., MINTER D.W., STALPERS J.A. (eds.).
2008. Ainsworth and Bisby's Dictionary of the Fungi. 10 Ed.
CAB International, Wallingford.

TOWARDS THE METHOD OF LICHENICOLOUS FUNGI DETERMINATION

NIKOLAY V. PIROGOV

Abstract. The role of morphological and anatomical study of lichenicolous fungi has presented in this article, the examples to use of anatomical characters in identification of them are presented too.

Key words: lichenicolous fungi, anatomy

Ivan Franko Lviv National University, Grushevsky Str., 4, 79005 Lviv, Ukraine; nikola.pirogov@gmail.com